

Een concordante studie

[een voorbeeld]

Verleden week was ik op bezoek bij een broeder.

Hij vroeg aan mij: 'Wat betekent nu eigenlijk: 'Zalig zijn de armen van geest'? Dat heb ik altijd al graag willen weten.'

Ik zei tegen hem: 'Ik zou het niet weten, broeder.'

Dat zeg ik meestal tegen vraagstellers.

Waarom?

Nou, omdat je heel snel met een of andere uitspraak lelijk de fout in kunt gaan.

Ik wil graag altijd eerst de Griekse tekst van de Schriften raadplegen.

'Ja,' zei mijn broeder toen, 'maar nu even serieus: hoe kom ik achter de betekenis van: 'Zalig zijn de armen van geest?'

Deze vraag zullen we dan ook vanavond behandelen.

Dat doen we als volgt.

Allereerst: waar staat die tekst?

In Mattheüs 5:3.

In de NBG-vertaling staat: 'Zalig de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.'

Het gaat dus om het eerste deel van dit vers: 'Zalig de armen van geest...'

Let even op: *zonder* het woordje 'zijn': 'Zalig de armen van geest'.

In de Statenvertaling staat: 'Zalig *zijn* de armen van geest', met het woordje '*zijn*' schuin gedrukt, om aan te geven, dat het woordje 'zijn' niet voorkomt in het Grieks.

Hoe kom je nu achter de betekenis van deze uitdrukking?

Er bestaat een waterdichte, wetenschappelijke methode, waarmee je zelf de Griekse tekst kunt bestuderen.

De zogeheten 'concordante methode'.

Wat is de eerste stap voor een zelfstandige bestudering van deze zin?

Je zoekt de bewuste passage op in de Griekse tekst.

En daar zie je staan: **ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ.**

De tweede stap is dat je een concordantie raadpleegt.

Je kiest hiervoor bijvoorbeeld de woorddelen van de Studiebijbel.

Of Strong's Concordance.

Of je kijkt in het ISA computerprogramma.

Je vindt dan onder Strongnummer 3107 dat het woord **ΜΑΚΑΡΙΟΙ** afkomstig is van het trefwoord: **ΜΑΚΑΡΙΟΣ.**

Je krijgt dan een overzicht hoe dit woord in de verschillende Schriftplaatsen door de NBG-vertalers vertaald is.

Dat overzicht begint met Mattheüs 11:6.

En het eindigt met Titus 2:13.

Het woord **ΜΑΚΑΡΙΟΣ** in diens verschillende woordvormen komt 50 keer voor.

48 keer wordt dit woord door het NBG vertaald met 'zalig'.

En 2 keer met 'gelukkig'.

Eerst bekijken we dan de definities van de woorden 'gelukkig' en 'zalig'.

Volgens de 'dikke' Van Dale groot woordenboek der Nederlandse Taal (1992) is:
gelukkig – 'geluk genietend, tevreden in het behaaglijke gevoel van bevredigde wensen';
(waarbij 'geluk' gedefinieerd wordt als: 'het behaaglijk gevoel van iemand die al zijn wensen bevredigd ziet, en zich verheugt over de hem ten deel gevallen zegen, toestand van vervuldheid)

zalig – het eeuwige heil deelachtig worden; gered worden van het eeuwige verderf, zijn ziel redden; zedelijk gelukkig (heilzaam); in de hoogste mate gelukkig; *meisjes/vrouwen-taal*: in de hoogste mate aangenaam.

Nu vraag je je misschien af: 'Is **ΜΑΚΑΡΙΟC** nou 'gelukkig' of 'zalig'?

De Studiebijbel zegt: **ΜΑΚΑΡΙΟC** betekent 'gelukkig' 'in aardse zin' en 'zalig' 'in een geestelijke zin'.

Ik wil je er even op wijzen, dat het gebruik van deze twee verschillende betekenissen 'gelukkig' en 'zalig' voor **ΜΑΚΑΡΙΟC** geen vertalen is, maar interpretatie.

Want je moet je dan bij elke zin afvragen: 'Is deze zin 'aards' bedoeld of 'geestelijk'?

Een goed voorbeeld hiervan vind je in de twee passages, waarbij de Bijbelvertalers niet het gebruikelijke woord 'zalig' gebruikt hebben, maar het woord 'gelukkig'.

Je vindt in Handelingen 26:2 dat Paulus zegt: 'Ik heb mijzelf **gelukkig** geacht...'

De Bijbelvertalers kozen hier voor het woord 'gelukkig', en niet voor 'zalig', omdat er hier geen sprake is van een 'religieuze setting', 'een geestelijke zin'.

Dit geldt ook voor de passage in 1 Cor 7:40 waarin Paulus over de ongehuwde vrouw schrijft.

Ook hier is geen sprake van een 'religieuze setting', 'een geestelijke zin'.

De Bijbelvertalers vertalen dan ook: 'Toch is zij naar mijn mening **gelukkiger**...'

Wat is nu het concordante principe?

Dat een vertaalwoord in alle contexten moet passen.

In de passages van Handelingen 26 en 1 Corinthe 7 past het woord 'zalig' duidelijk niet.

Dan kun je je afvragen of het woord 'zalig' in de betekenis van 'zedelijk gelukkig (wat dit ook moge betekenen...)' en 'in de hoogste mate gelukkig' in de betreffende Schriftplaatsen niet gewoon met 'gelukkig' weergegeven kan worden.

Wanneer je het woord 'gelukkig' in de andere 48 passages plaatst, dan zul je zien dat dit perfect past, zonder 'religieuze' bijbetekenissen, zoals 'het eeuwige heil deelachtig', 'zijn ziel redden', etc.

Ik geef een paar voorbeelden:

Luc 10:23 Hij zei: Zalig (gelukkig) de ogen, die zien, wat gij ziet...

Joh 13:17 Indien gij dit weet, zalig (gelukkig) zijt gij, als gij het doet...

Joh 20:29 Zalig (gelukkig) zij, die niet gezien hebben en toch geloven...

Hand 20:23 het is zaliger (gelukkiger) te geven dan te ontvangen

Rom 4:8 Zalig (gelukkig) de man, wiens zonde de Here geenszins zal toerekenen

Rom 14:22 Zalig (gelukkig) is hij, die zich geen verwijten maakt bij hetgeen hij goed acht

Wij gebruiken dus het woord 'gelukkig' voor de Nederlandse vertaling van **ΜΑΚΑΡΙΟC**.

En dan kom je bij 1 Timotheüs 1:11.

En dan lees je: 'ΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΥ'-'het evangelie van de **gelukkige** God.'

Niet de 'zalige' God.

Maar de 'gelukkige' God.

Dat klinkt ons – in eerste instantie - heel vreemd in de oren.

Want we kunnen ons niet voorstellen dat God 'gelukkig' is.

En toch staat dat hier, in 1 Timotheüs 1:11.

Als je dus concordant vertaalt, dat wil zeggen *consistent* vertaalt, dan krijg je, als je gevonden hebt dat ΜΑΚΑΡΙΟΣ 'gelukkig' betekent, een 'gelukkige' God.

Dat is een verrassende ontdekking.

We checken dus alles af aan de hand van de tekstverwijzingen.

Dat noem je concordant Schriftonderzoek.

Wil je weten wat een woord betekent in het Grieks, dan moet je alle plaatsen opzoeken waar dit woord voorkomt.

Je vergelijkt dan deze plaatsen

En dan weet je zeker dat een gegeven woord een bepaalde betekenis heeft.

De woordvorm ΜΑΚΑΡΙΟΙ komt 26 keer voor.

En als je dan elke keer het woordje 'zalig' vervangt door het woordje 'gelukkig', dan krijg je een helder beeld wat het woord ΜΑΚΑΡΙΟΙ eigenlijk wil zeggen.

Je bestudeert dus al die 26 verwijzingen naar ΜΑΚΑΡΙΟΙ.

En als er dan één passage zou zijn, waar het woord 'gelukkig' niet in past, dan klopt het woord 'gelukkig' niet meer.

Begrijp je dat?

Dat is het principe van concordant vertalen.

Als je bijvoorbeeld ontdekt dat het woord ΜΑΚΑΡΙΟΙ 25 keer 'gelukkig' is en de 26e keer 'ongelukkig', dan betekent het woord ΜΑΚΑΡΙΟΙ niet: 'gelukkig', maar het woord moet dan iets anders betekenen.

Snap je?

Het woord ΜΑΚΑΡΙΟΙ moet *altijd* 'gelukkig' zijn.

Dat is het principe van concordant vertalen.

Iemand zegt in de zaal: 'We zouden ook het woord 'zalig' concordant kunnen weergeven.'

Oké, dat zou kunnen.

Maar wat denk je dan van Handelingen 26:20 ?

Moet ik dat dan vertalen met: 'Ik prijs mijzelf *zalig*...'

Wat moet ik me daarbij dan voorstellen?

Dat ik mij het eeuwige heil deelachtig waan?

Dat ik van het verderf gered ben?

Dat ik zedelijk gelukkig ben? (wat dit ook moge betekenen...)

Of dat ik 'gelukkig' ben met een 'geestelijke' betekenis?

Lijkt mij niet.

Dus kiezen we nu voor ΜΑΚΑΡΙΟΙ als: het mannelijk *meervoud* van 'gelukkig': '**gelukkigen**'.

We gaan nu naar de volgende woorden: ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ

We volgen weer hetzelfde procedé.

Je kijkt eerst in de Studiebijbel, Strong's Concordance of het ISA-programma.

En daar vind je onder Strongnummer 4434 : ΠΤΩΧΟΣ, 'arm' in de betekenis van: 'het ontbreken van de middelen van bestaan, niets hebbend, behoeftig'.

Je vindt de tekstverwijzingen.

En dan zoek je alle passages op.

En die vergelijk je met elkaar.

Je ziet dan dat het woord ΠΤΩΧΟΣ 34 keer voorkomt.

3 keer wordt het vertaald met 'bedelaar(s)'.

1 keer met 'armelijke'.

En 30 keer met 'arm', 'arme' en 'armen'.

En dan kom je bijvoorbeeld bij 2 Corintiërs 6:10.

En daar lees je: ΩΣ ΠΤΩΧΟΙ ΠΟΛΛΟΥΣ ΔΕ ΠΛΟΥΤΙΖΟΝΤΕΣ

In de NBG-vertaling: 'als arm, maar velen rijk makend'.

Dit vers is een goed voorbeeld om de betekenis van een woord vast te stellen.

Hier heb je de tegenstelling: arm – rijk.

In deze passage in 2 Corintiërs kun je dus goed zien dat het woord 'arm' een goede vertaling is voor het woord ΠΤΩΧΟΝ.

Let even op: ΠΤΩΧΟΙ in 2 Corintiërs 6:10 is *meervoud*.

Dus: 'armen'.

Paulus spreekt hier in 2 Corintiërs 6:10 niet alleen over zichzelf, maar ook over een aantal andere mensen.

Waarschijnlijk spreekt hij over zijn medewerkers, waaronder Timotheüs, die in de aanhef van deze brief genoemd wordt.

Dus de vertaling 'arm' in 2 Corintiërs 6:10 is niet zo goed gekozen door het NBG, het had moeten zijn: 'als armen' (*meervoud*).

Dus nu hebben we: ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ 'gelukkigen (zijn) de armen...'

Maar het zijn niet 'gewone' armen.

Het zijn 'armen' ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ.

ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ is 3^e naamval, enkelvoud, van ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ, 'de geest'.

Je zoekt dit woord weer op in je Studiebijbel, Strong's Concordance of het ISA-programma.

En dan vind je onder Strongnummer 4151 een groot aantal verwijzingen.

Om precies te zijn: 379.

Volgens de Studiebijbel betekent ΠΝΕΥΜΑ (1) het waaien, het blazen, luchtstroom, wind (2) het ademen, ademtocht (3) levensadem, levensgeest (4) 'geest' (5) 'geest', d.i. geestelijk wezen en (6) [Heilige] Geest.

Goed.

Even een klein uitstapje.

Omdat 'geest' een buitengewoon lastig onderwerp in Gods Woord is.

De betekenis (1) 'wind' voor ΠΝΕΥΜΑ komt twee keer in onze Bijbelvertaling voor.

In Johannes 3:8 en Hebrëen 1:7.

Nu is het probleem dat het Nederlandse woord 'wind' het vertaalwoord is voor het Griekse woord 'ΑΝΕΜΟΣ'.

'ΠΝΕΥΜΑ' kan daarom geen 'wind' zijn.

Want 'wind' is 'ΑΝΕΜΟΣ'.

Wanneer je één Nederlands woord voor twee verschillende Griekse woorden gebruikt, krijg je spraakverwarring.

(2) en (3) 'adem' is ook niet het goede vertaalwoord voor ΠΝΕΥΜΑ.

Het Nederlandse woord 'adem' wordt gebruikt voor een verwant Grieks woord: ΠΝΟΗ.

Houden we over (4) geest – de menselijke geest (5) geest – een geestelijk wezen (6) de Geest – waarmee de 'Heilige Geest' bedoeld wordt.

Het moge duidelijk zijn dat (6) – 'de Geest' met hoofdletters - een interpretatie is.

Het is dus het beste om ΠΝΕΥΜΑ standaard met 'geest' te vertalen.

En pas conclusies te trekken nadat je alle Schrifplaatsen met het woord ΠΝΕΥΜΑ uitvoerig bestudeerd hebt.

'geest' is dus een buitengewoon lastig onderwerp in Gods Woord.

Maar we kunnen proberen te begrijpen wat ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ betekent.

In de uitdrukking: ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ.

Dan laat ik je nu eerst zien wat ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ **niet** is.

Dat is nodig.

Want zó eenvoudig liggen de zaken niet.

Mijn broeder heeft zich nogal wat op de hals gehaald, met zijn vraag.

Wij zeggen, met onze NBG-vertaling: 'zalig (zijn) de armen **van** geest.'

De Bijbelvertalers vertalen dus ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ met: '**van** geest'.

Dat is niet juist.

Want dan had er moeten staan: ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

'de armen **van-de geest**' (2^e naamval)

Of: ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ. ('de armen **van-geest**') (2^e naamval)

De tweede naamval (**van-**) geeft de bron of het bezit aan.

Bijvoorbeeld: Romeinen 8:27 ΤΟ ΦΡΟΝΗΜΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ (de gezindheid **van de geest**).

In deze passage staat dus dat de geest een gezindheid heeft.

Maar ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ is *geen* 2^e naamval.

Het is de 3^e naamval.

En de 3^e naamval duidt de locatie aan (de vraag: waar?).

Vraag uit de zaal: 'Het antwoord heeft dus met naamvallen te maken?'

Antwoord: inderdaad, daar hangt alles op vast.

Dat zie je ook in Mattheüs 5:8.

Daar staat: ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΚΑΘΑΡΟΙ ΤΗ ΚΑΡΔΙΑ.

Dat is vertaald in het NBG met: 'zalig de reinen **van** hart.'

Maar dat staat er niet.

Want **ΤΗ ΚΑΡΔΙΑ** is *derde* naamval.

Reinen **van** hart zou moeten zijn: **ΟΙ ΚΑΘΑΡΟΙ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ**. (2^e naamval)

Of: **ΚΑΘΑΡΟΙ ΚΑΡΔΙΑΣ**. (2^e naamval)

Zo zie je, als je heel zuiver het Grieks volgt, dat de dingen niet zo zijn, zoals ze in de vertaling gepresenteerd worden.

Wat is **ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** dan wel?

Dat is natuurlijk de vraag.

Je wil het nog steeds weten, broeder, of niet?

Ja, dan moet je de uitdrukking **ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** uitputtend bestuderen.

Wil je enigszins begrijpen wat die uitdrukking betekent.

Dus alle plaatsen in Gods Woord, waar **ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** staat, moet je bestuderen en dan weet je wat **ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** is.

De vorm **ΠΝΕΥΜΑΤΙ** komt in het Nieuwe Testament 93 keer voor.

Wees gerust, we gaan alleen de uitdrukking **ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** bespreken.

Deze uitdrukking **ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** komt 25 keer voor.

Die passages moet je dus allemaal uitwerken.

Wat een werk allemaal, hè?

Daar kom ik straks op terug.

ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ wordt op verschillende manieren vertaald.

Dat zul je zien als je dat gaat bestuderen.

Dan kun je zien hoe het NBG deze uitdrukking **ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** vertaald heeft.

Dan kom je bijvoorbeeld in 2 Thessalonicenzen 2:8 het volgende tegen.

In het Grieks staat er: **ΑΝΑΛΩΘΕΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ**.

Dat wordt in het NBG vertaald met: dat Christus de wetteloze 'zal doden door de **adem** zijns monds'.

Dat staat er dus niet.

Er staat dat de Christus hem zal doden in/met de '**ΠΝΕΥΜΑΤΙ**', in/met de 'geest' van zijn mond.

Dus *niet* door de 'adem' van zijn mond.

Stel dat 'pneuma' nou wel 'adem' is...

Dan moet je de rest van de passages, waar **ΠΝΕΥΜΑ** voorkomt, ook met 'adem' vertalen.

Ja, toch?

Dan ben je concordant bezig.

Je zet dus alle woorden onder elkaar, die met **ΠΝΕΥΜΑΤΙ** verbonden worden in het Nieuwe Testament

En dan blijkt, dat er maar één verwijzing is, die met **ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** overeenkomt.

En dat is Handelingen 20:22, waarin Paulus zegt:

ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΠΟΡΕΥΟΜΑΙ ΕΙΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Dat betekent, volgens het NBG: 'en zie, nu reis ik, gebonden door de Geest, naar Jeruzalem.'

Dus één verwijzing komt overeen met **ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ**.

En dat is in Handelingen 20:22, waar Paulus **ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** is.

We hebben nu twee overeenkomende uitdrukkingen.

Eenzijds de 'armen' **ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ**.

En 'gebonden zijn' **ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ**.

Er is dus maar één vorm, waaraan je kunt zien wat de betekenis van **ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** is, namelijk de vorm in Handelingen 20:22. waar Paulus **ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ** is.

Nou, als je daar achter bent, dan weet je dus wat 'zalig zijn de armen van geest' is.

Dus, broeder, ik leg de vraag gewoon weer bij je terug.

Oordeel zelf.

Je hebt nu al het materiaal, wat je nodig hebt, om die zin te begrijpen.

Dus ik zeg niet wat het antwoord is.

Misschien dat ik, de volgende keer, dat ik bij je kom, het antwoord van jón kan horen.

Want dan heb je het materiaal helemaal bestudeerd.

Goed.

Zo doe je dat dus.

Zó bestudeer je Gods Woord.

Dat noem ik dan ook: nederig buigen voor Gods Woord.

En erkennen, dat wij nog maar aan het begin staan van de kennis van zijn Woord.

Laat staan, het begrijpen van zijn Woord.

Nou kan het heel goed zijn, dat je tegen mij zegt: 'Dat is mij allemaal veel te veel werk.'
Of dat je zegt: 'Ik vind het allemaal veel te moeilijk. Ik heb wel andere dingen aan mijn hoofd.'

Dat is je goed recht.

Je hoeft je ook helemaal niet op die manier met Gods Woord bezig te houden.

Het is geen móeten.

Het gevaar is alleen dat, als je dat niet doet, dat iedere wijsneus jou dan de meest grote onzin over God kan verkopen.

En dat meen ik uit de grond van mijn hart.

Misschien zeg je wel: 'Iedereen heeft zo zijn eigen opvatting over de Bijbel. Gooi het allemaal maar in mijn pet, hoor. Ik zeg maar zo: als je maar goed leeft.'

Nou, prima, dat mag je zeggen.

Maar je zal dan nooit te weten komen wat Gods gedachten werkelijk zijn.

Je zult dan altijd het gevoel houden, dat je iets over het hoofd hebt gezien.

Dat het allemaal niet klopt.

En daarom klampen mensen zich vast aan voorgangers en predikanten, niet wetende dat ook die leidinggevendenden in de gemeente niet weten wat Gods gedachten zijn.

Tenzij zij natuurlijk het Grieks uitputtend bestudeerd hebben.

Als je goud, zilver en kostbaar gesteente in Gods Woord wilt vinden, dan zal je hard moeten werken.

Ontelbare uren bezig moeten zijn met Gods Woord.

Ploeteren, zwoegen.

Misschien ken je 2 Corintiërs 9:9.

Daar staat in onze NBG-vertaling: 'Hij heeft uitgedeeld, aan de armen gegeven.'

Nou, het woord 'armen', zoals we net gezien hebben, zou hier een vorm van het woord 'ΠΤΩΧΟΣ' moeten zijn.

Maar, zoals u al vermoedde, hier staat niet een vorm van het woord 'ΠΤΩΧΟΣ'.

Er staat: 'Hij heeft gegeven aan **ΤΟΙΣ ΠΕΝΗCΙΝ** (tois penēsín), aan de 'ploeteraars', aan de 'zwoegers'.

God geeft de rijkdommen in zijn Woord aan de zwoegers.

Zij die dagenlang vele kubieke meters Bijbelgrond zeven om één goudkorreltje te vinden.